

แนวทางการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย

Strategies of Translation Chinese Medical Terminology into Thai

ทิพย์สุดา ธีระเจตกุล¹, วริษา อัสวรัตน์²

Thipsuda Theerajettakoon¹, Warisa Asavaratana²

Received: 8 March 2022

Revised: 1 June 2022

Accepted: 9 August 2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เฉพาะในกรณีที่เป็นการแปลแบบเอาความ และเป็นคำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมาตรฐาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์ในหมวดอาการของโรค โรคตามระบบกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของมนุษย์ และยา โดยยึดหลักการแปล รวมถึงคำแปล คำอธิบายจากในหนังสือการแพทย์ และพจนานุกรมเป็นหลัก ขั้นตอนถัดไปคือนำมาแยกกลวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายเป็นประเภทต่างๆ จากนั้นรวบรวมเฉพาะกลวิธีการแปลแบบเอาความมาวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการปฏิบัติการแปล เพื่อเสนอแนวทางการแปลที่ถูกต้องเหมาะสม จากการวิเคราะห์กระบวนการแปลคำศัพท์เหล่านี้ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหา 2 ด้านด้วยกันคือ 1. ปัญหาด้านการไม่ทราบคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการแพทย์ 2. ปัญหาในการเลือกใช้คำในการแปล จากปัญหาที่พบผู้วิจัยเสนอแนวทางแก้ไขคือ 1. ปัญหาการไม่เข้าใจคำศัพท์ที่ใช้ในทางการแพทย์ เมื่อแปลเสร็จแล้วต้องตรวจสอบกับพจนานุกรมและเอกสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับทางการแพทย์อีกครั้ง 2. ปัญหาในการเลือกใช้คำในการแปล ต้องศึกษาทำความเข้าใจโครงสร้างคำศัพท์และทำความเข้าใจความหมายของคำที่ประกอบกันเป็นคำศัพท์ทางการแพทย์นั้นๆ เพื่อเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องและเหมาะสมในวงการแพทย์

คำสำคัญ: แนวทางการแปล, กลวิธีการแปล, การแปลจีนเป็นไทย, การแปลศัพท์เฉพาะทาง, การแปลศัพท์การแพทย์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแนวทางการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทร. 0942780364 E-mail: ploy.chinese783@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail: warisa.as@ku.th

¹ Master Student, Bachelor of Arts Program in Oriental Languages, Kasetsart University,
Tel. 0942780364, email: ploy.chinese783@gmail.com

² Main Thesis Advisor and Assistant Professor of Eastern Languages Department, KU Email: warisa.as@ku.th

Abstract

This paper aims to answer to what extent Medical terms translation guidelines from Chinese into Thai a word that presumably appears in no dictionary. Unfamiliar as the word may appear status is a perfectly analyzable formation for. The researcher studied the translation of medical terminology in signs and symptoms of diseases according to medicine based on the principles of translation on human anatomy and physiology and including translations, explanations from medical books and dictionaries. The different types of tactics used to convey meaning were also analysed. The collected data was only the interpretation strategies for analyzing the problems encountered in the perform translation operations to translation guidelines. The analysis used the process of translation or word-for-word translation. The results were two problems: 1. understanding of medical terminology 2. word choice in literary translation. The problems encountered and the solutions proposed by the researcher proposed were follows:- 1. problems in a medical translation is when there are words that need to be translated, having to check with dictionaries and documents that have medical-related content again 2. difficulties selecting a word for a translation and medical terminology, whenever a term made up of word parts is introduced, the definition is followed.

Keywords: Translation guidelines, translation strategies, Chinese to Thai translation, terminology translation, medical term translation

บทนำ

ภาษาทางการแพทย์จัดเป็นภาษาอาชีพ (professional language) คือเป็นภาษาที่ใช้โดยบุคคลที่มีอาชีพใดอาชีพหนึ่งย่อมมีลักษณะเฉพาะ ลักษณะเฉพาะของภาษาทางการแพทย์ที่ชัดเจนที่สุด เมื่อมองจากมุมมองของผู้ใช้ภาษาคือ การใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะสาขา (technical term) ปะปนในการพูดอยู่เสมอ เช่น admit หมายถึง การรับตัวคนไข้เข้าเป็นผู้ป่วยใน ward หมายถึง หอผู้ป่วยใน drip หมายถึง การหยอดยาเข้าหลอดเลือด เป็นต้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาษาทางการแพทย์มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวคือ อาชีพ อันเป็นลักษณะทางสังคมของผู้พูด อาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บ และวิธีการรักษา ความรู้ทางการแพทย์ปัจจุบันเหล่านี้เรารับมาจากทางตะวันตก ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษา

ละติน และภาษาอังกฤษ ตลอดจนเอกสารตำรา หรือวารสารทางการแพทย์จะเขียนเป็นภาษาต่างประเทศแทบทั้งสิ้น (Krasaesin, 2004). ในปัจจุบันจากการศึกษาค้นคว้าในเบื้องต้น ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยที่ชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันส่วนมากพบเฉพาะการศึกษาแบบสำรวจปัญหาในด้านการสื่อสารของผู้ที่มาเข้ารับบริการในโรงพยาบาลของไทย แต่ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์เฉพาะทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย

การเรียนภาษาจีนในปัจจุบันยังไม่มี การเปิดวิชาการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาจีนทางการแพทย์มากนัก ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย โรงเรียน หรือสถาบันสอนพิเศษ ทั้งที่ภาษาจีนทางการแพทย์ไม่ได้มีความสำคัญน้อยไปกว่า

ภาษาจีนที่เป็นคำศัพท์เฉพาะทางด้านอื่นๆ นอกจากนั้นคำศัพท์ทางการแพทย์ยังแทรกอยู่ในข้อสอบวัดระดับภาษาจีนตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปเป็นจำนวนมากไม่น้อย คำศัพท์ทางการแพทย์ที่ปรากฏให้เห็นมีทั้งในส่วนของกายวิภาคศาสตร์ โรคต่างๆ ไปจนถึงยา และการฉีดยา ที่สำคัญไปกว่านั้นหากนับแล้ว คำศัพท์ทางการแพทย์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเรามากที่สุด เพราะไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของร่างกาย โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของพวกเราทั้งสิ้น นอกจากนี้ความสำคัญของการเรียนรู้ ศึกษาภาษาจีนทางการแพทย์เพิ่มเติมจะช่วยให้เรามีโอกาสในการทำงานมากยิ่งขึ้น เช่น หากรู้ภาษาจีนทางการแพทย์เราสามารถเป็นล่ามในโรงพยาบาลเพื่อช่วยเหลือแพทย์ และพยาบาลในการแปลภาษาจีนเป็นไทย หรือไทยเป็นจีนได้ เป็นต้น ในปัจจุบันมีชาวจีนที่มีวัตถุประสงค์ที่จะมาเพื่อรับการรักษาพยาบาลในประเทศไทยอยู่แล้วด้วยเช่นกัน โดยอาจเข้ามาในรูปแบบของการทัวร์สุขภาพในงานวิจัยของ Suwanakitti (2008) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ชาวต่างชาติตั้งใจมารักษาพยาบาลในประเทศไทยว่า เป็นเพราะค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลค่อนข้างต่ำกว่าประเทศอื่นที่มีมาตรฐานในการรักษาพยาบาลในระดับเดียวกัน อีกทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ของโรงพยาบาลในประเทศไทยก็ค่อนข้างทันสมัย ชาวจีนผู้มารับการรักษาพยาบาลในรูปแบบต่างๆ บางคนอาจจะเกิดอุปสรรคทางภาษาโดยไม่สามารถบอกอาการเจ็บป่วยของตนให้กับบุคลากรทางการแพทย์ได้ ในทางกลับกันบุคลากรทางการแพทย์ก็ไม่อาจสื่อสารกับผู้ป่วยชาวจีนได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแปลที่มีความถูกต้องแม่นยำสำหรับผู้ที่เป็นล่ามที่เป็นสื่อกลางให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจสารที่อีกฝ่ายได้ถ่ายทอดออกมา

เนื่องจากภาษาทางการแพทย์ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาละตินและภาษาอังกฤษทำให้เมื่อแปลเป็นภาษาที่สองแล้วมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภาษา สำหรับภาษาไทยมีการบัญญัติศัพท์แพทย์โดย อวย เกตุสิงห์ แห่งคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ราชบัณฑิตในวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Sukpanichnant, 2007) ยกตัวอย่างเช่นคำว่า Antacid ศัพท์ทางการแพทย์ภาษาไทยจะใช้ว่า ยาลดกรด ส่วนในภาษาจีนจะใช้ว่า 抗酸药 ฉะนั้นเมื่อนำมาแปลเป็นภาษาอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาจีนก็มักจะต้องใช้ความรู้ ความชำนาญ ความละเอียดรอบคอบในการแปลเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าภาษาจีนและภาษาไทยเป็นภาษาที่แปลจากภาษาต้นทาง และการแปลภาษาทางการแพทย์ก็มีความเฉพาะทางเป็นอย่างมาก หากไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในทางวงการแพทย์อย่างแท้จริงหรือเลือกใช้คำในการแปลไม่ถูกต้องก็อาจทำให้ความหมายมีความคลาดเคลื่อนจากภาษาที่พูดกันในวงการแพทย์ได้

การวิจัยนี้จึงทำการศึกษาแนวทางการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์ในหมวดอาการของโรค โรคตามระบบ กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของมนุษย์ และยา โดยยึดหลักการแปล รวมถึงคำแปลคำอธิบายจากในหนังสือการแพทย์ และพจนานุกรมเป็นหลัก ขั้นตอนถัดไปคือนำมาแยกกลวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายเป็นประเภทต่างๆ จากนั้นรวบรวมเฉพาะศัพท์ที่ใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความมาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคที่พบในการปฏิบัติการแปลและหาแนวทางแก้ไขในการแปลคำศัพท์เหล่านี้ รวมถึงการถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์เหล่านี้จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อล่ามใน

โรงพยาบาลและการแปลเอกสารและงานวิจัยทางการแพทย์ภาษาจีนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหา และแนวทางการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จีน-ไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์จีน-ไทย

วิธีการวิจัย

1. รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการแปลคำศัพท์และกลวิธีการแปลคำศัพท์

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 รวบรวมคำศัพท์ภาษาจีนทางการแพทย์จากชุดหนังสือ 《实用医学汉语》 จำนวน 5 เล่ม ประกอบไปด้วย 《实用医学汉语》基础篇 ของ 朱德君, 潘国栋 เป็นชุดหนังสือจากปี ค.ศ. 2013, 2015, 2017 และ ปี ค.ศ. 2019 รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 4 เล่ม และ 《实用医学汉语》临床篇 ของ 王星月, 易江, 张哲 ของปี ค.ศ. 2011 จำนวน 1 เล่ม

2.2 ศึกษาการแปลคำศัพท์การแพทย์ภาษาจีน โดยยึดหลักการแปลและหาความหมายที่จะใช้แปลจากเครื่องมือและเอกสารต่างๆ เช่น พจนานุกรมจีน-ไทย (Iamworamet, 2013) และ ยึดนิยามคำศัพท์จากหนังสือ ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป (แนวทางการตรวจรักษาโรคและการใช้ยา) (สุรเกียรติ์ อชานานภาพ, 2551) เมื่อแปลเสร็จแล้วนำมาเทียบกับคำศัพท์ที่ใช้จริงในวงการแพทย์โดยอิงตามพจนานุกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Thiengburantham, 2018)

2.3 วิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดความหมายของแต่ละคำศัพท์แล้วคัดมาเฉพาะการ

แปลแบบเอาความ จากนั้นทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พบระหว่างการแปลคำศัพท์เหล่านั้น

3. สรุปและอภิปรายผล

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำคำศัพท์ทางการแพทย์ภาษาจีนที่จะนำมาปฏิบัติการแปลเป็นภาษาไทยมาจากหนังสือดังต่อไปนี้

1. 《实用医学汉语》(1) 基础篇 (朱德君, 潘国栋, 2013)
2. 《实用医学汉语》(2) 基础篇 (朱德君, 潘国栋, 2015)
3. 《实用医学汉语》(3) 基础篇 (朱德君, 潘国栋, 2017)
4. 《实用医学汉语》(4) 基础篇 (朱德君, 潘国栋, 2019)
5. 《实用医学汉语》(1) 临床篇 (王星月, 易江, 张哲, 2011)

ผู้วิจัยรวบรวมคำศัพท์ทางการแพทย์มาได้ทั้งหมด 319 คำ จากนั้นได้คัดเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมจีน-ไทย (Iamworamet, 2013) เหลือคำศัพท์ที่ผู้วิจัยนำมาปฏิบัติการแปลจำนวน 213 คำ จากนั้นผู้วิจัยได้นำคำศัพท์มาศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดความหมาย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลวิธีการแปลทั้งหมด 7 วิธี ผู้วิจัยคัดมา 1 วิธี เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขเพิ่มเติม คือ การแปลแบบเอาความ พบกลวิธีการแปลแบบเอาความจำนวน 95 คำ ซึ่งเป็นกลวิธีการถ่ายทอดความหมายที่พบมากที่สุด

ผู้วิจัยได้สืบค้นเอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีเอกสารที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้

ทบทวนวรรณกรรม

Numthong (2020) ได้ให้แนวคิดการแปลในหนังสือ “ทักษะการแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทย” ไว้ว่าผู้แปลนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลแล้วยังต้องเข้าใจเนื้อหาที่จะแปลและรู้จักกลุ่มผู้อ่านฉบับแปลด้วย นอกจากนี้ Numthong (2020) ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับการแปลคำว่า คำคำหนึ่งอาจมีหลายความหมาย ซึ่งอาจเป็นเพราะคำนั้นมีความหมายหลายอย่าง อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคำในภาษาต้นทางนั้นมีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาปลายทาง

Kunthamrong, 2009 ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการแปลในหนังสือ “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปลจากทฤษฎีการปฏิบัติ” ไว้ดังนี้

ความหมายที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นคำศัพท์

ในการแปลจากภาษาหนึ่งมาสู่อีกภาษาหนึ่งนั้น การหาคำศัพท์ที่มีความหมายเทียบเคียงกันได้ (Lexical equivalence) เป็นเรื่องที่มีมักจะเป็นไปได้ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า จะเป็นไปไม่ได้เลย บางครั้งผู้แปลอาจโชคดีที่สามารถหาคำศัพท์ (Lexical term) ที่มีความหมายทับกันได้พอดีกับคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับ เช่น คำว่า chair เทียบเคียงได้กับคำว่า “เก้าอี้” ในภาษาไทย แต่คำว่า sofa ในภาษาไทย ในภาษาพูดเรามักจะใช้คำว่า “โซฟา” ซึ่งก็เป็นคำยืมแบบทับศัพท์ (Loanword proper) ไม่ใช่การแปล ถ้าวางเปิดหา “คำแปล” ในพจนานุกรมจะพบว่า sofa คือ “เก้าอี้นวมยาว” หากวิเคราะห์ดูจะเห็นวิธีการแก้ปัญหาการแปลโดยการนำคำศัพท์บอกหมวด (Generic term) ว่า “เก้าอี้” และคำบรรยายลักษณะ (Descriptive feature) “นวม” “ยาว” มาเติมท้ายได้ คำศัพท์ว่า “เก้าอี้นวมยาว”

จากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่า ความหมายในคำศัพท์แต่ละภาษามีการแปลในรูปแบบเฉพาะตัว บางครั้งผู้แปลอาจจะหาความหมายที่เทียบเคียงในภาษาต้นทางได้ แต่ในบางครั้งอาจจะต้องเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อที่จะไม่ให้ความหมายนั้นผิดเพี้ยน หรือคลาดเคลื่อนไปจากเดิม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาเป็นตัวช่วยเทียบเคียงในการแก้ปัญหาของการเลือกใช้คำในการแปล เพื่อให้การแปลมีภาษาที่ตรงกับภาษาที่ใช้ในทางการแพทย์ไทย

การวิเคราะห์ความหมายในคำศัพท์

Larson (1998: 62) (Kunthamrong, 2009) แนะนำให้วิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ในขั้นตอนการแปล โดยให้หาความคิดรวบยอด (central concept) ที่เป็นความหมายของคำๆ นั้นว่าคืออะไร ซึ่งจะมีขอบเขตกว้างๆ จากนั้นอาจจะหาคำในภาษาแปลที่มีความหมายเทียบเคียงได้กับความคิดรวบยอดของคำๆ นั้นในต้นฉบับและใช้วลีเพื่อบรรยายรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อจำกัดความให้แคบลง

ชนิดของการแปล

Thantham (1994) ได้แบ่งชนิดของการแปลไว้เป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การแปลแบบคำต่อคำ (Word for word translation) วิธีการแปลแบบคำต่อคำนี้เป็นวิธีการที่ไม่ค่อยนิยมใช้กันเนื่องจากว่าต้องมีการรักษาโครงสร้างของรูปภาษาจากภาษาต้นฉบับไว้ให้มากที่สุด ต้องรู้จักโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ ค่อนข้างดี ต้องมีความแม่นยำในเรื่องของการเลือกใช้คำ นอกจากนี้วิธีการแปลรูปแบบนี้ยังเป็นการแปลที่ทำให้ตัวภาษาดูแข็งไม่เป็นธรรมชาติ

2. การแปลตรงตัว (Literal translation) การแปลในรูปแบบนี้จะนิยมใช้สำหรับกลุ่มบุคคลในสายอาชีพเฉพาะทาง มีรูปแบบการแปลที่

เหมือนกับการแปลในรูปแบบคำต่อคำ ผู้แปลจะต้องรักษาโครงสร้าง รูปภาพในการแปลให้ได้มากที่สุด แต่การแปลในรูปแบบนี้มีความสละสลวยของตัวภาษามากกว่าการแปลรูปแบบคำต่อคำ

3. การแปลแบบเอาความ (Non-literal translation) เป็นการแปลจากต้นฉบับที่ไม่จำเป็นต้องเน้นที่ความถูกต้องตรงตัวจากต้นฉบับ ซึ่งการแปลประเภทนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ความหมายหรือรูปแบบของต้นฉบับไปบ้าง ผู้แปลอาจจะข้อความบางตอนออกไปหรือแปลข้อความบางข้อความในลักษณะของการแปลเรียบเรียงให้เพียงพอให้ได้ใจความ

แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการแปลแบบเอาความเป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดของคำศัพท์เฉพาะทางการแพทย์และการพยาบาลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังเป็นกลวิธีการแปลที่พบปัญหาระหว่างการลงมือปฏิบัติการแปลมากที่สุด

จากแนวคิดต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการแปลและวิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ทางการแพทย์จากภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยนำทั้งพจนานุกรมและหนังสือที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือในการแปล

ผลการวิจัย

จากการคัดเลือกกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยพบคำศัพท์ทางการแพทย์ที่ใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความจำนวน 95 คำ โดยมีตัวอย่างการวิเคราะห์ในการปฏิบัติการแปล แบ่งเป็นหมวดๆ ได้ดังนี้

1. หมวดอาการของโรค

ตัวอย่างที่ 1 排尿困难 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ปัสสาวะแสบขัด แทนที่จะใช้ว่า ขับปัสสาวะลำบาก

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 排尿 แปลว่า ขับออกไป (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 尿 แปลว่า ปัสสาวะ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 困难 แปลว่า ยากลำบาก (ในภาษาทางการแพทย์จะแปลว่า แสบขัด)

ตัวอย่างที่ 2 上睑下垂 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า หนังตาตก แทนที่จะใช้ว่า หนังตาบนตกลง

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 上 แปลว่า บน (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 睑 แปลว่า หนังตา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 下 แปลว่า ตก (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 垂 แปลว่า ตกลง

ตัวอย่างที่ 3 鼻塞 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า คัดจมูก แทนที่จะใช้ว่า จมูกอุดตัน

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 鼻 แปลว่า จมูก (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 塞 แปลว่า อุดตัน (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 4 瘀点 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะแปลว่า จุดแดง แทนที่จะใช้ว่า จุดเลือดเกาะติด

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 瘀 แปลว่า (เลือด) เกาะติด (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 点 ใช้ว่า จุด (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 5 鼻漏 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า น้ำมูกไหล แทนที่จะใช้ว่า จมูกรั่วไหล

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 鼻 แปลว่า จมูก (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 漏 แปลว่า รั่วไหล (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

2. หมวดโรคตามระบบ

ตัวอย่างที่ 1 肠易激综合征 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า โรคลำไส้แปรปรวน แทนที่จะใช้ว่า ปรากฏการณ์ที่ครอบคลุมกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงของลำไส้

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 肠 แปลว่า ลำไส้ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 易 แปลได้ทั้งง่าย และเปลี่ยนแปลง (ในภาษาทางการแพทย์ใช้คำว่า แปรปรวน) 激 แปลว่า กระตุ้น, คุ้ดเดือด, รุนแรง (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 综合 แปลว่า ครอบคลุม, สรุป, รวบรวม, เอามารวมกัน (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 征 แปลว่า ปรากฏการณ์ (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 2 急性肝功能衰竭 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ภาวะตับวายเฉียบพลัน แทนที่จะใช้ว่า โรคตับหมดสมรรถนะที่เกิดขึ้นแบบฉับพลัน

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 急性 แปลว่า (เกิดโรค) ฉับพลัน (ในภาษาทางการแพทย์ แปลว่า เฉียบพลัน) 肝 แปลว่า ตับ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 功能 แปลว่า สมรรถนะ, ความสามารถ, ประสิทธิภาพ (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 衰竭 แปลว่า หมดกำลัง, ล้มเหลว (ในภาษาทางการแพทย์ ใช้คำว่า วาย)

ตัวอย่างที่ 3 贫血 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า โลหิตจาง แทนที่จะใช้ว่า เลือดไม่พอ

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 贫 แปลว่า ไม่พอ (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 血 แปลว่า เลือด (ในทางการแพทย์ใช้ว่า โลหิต ซึ่งมีความหมายเดียวกัน)

ตัวอย่างที่ 4 脊髓炎 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ไชสันหลังอักเสบ แทนที่จะใช้ว่า ไชกระดูกสันหลังอักเสบ

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 脊髓 แปลว่า ไชกระดูกสันหลัง (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 炎 แปลว่า อักเสบ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 5 尿道狭窄 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ท่อปัสสาวะตีบ แทนที่จะใช้ว่า

ช่องปัสสาวะแคบ

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 尿道 แปลว่า ช่องปัสสาวะ (ในทางการแพทย์ใช้ว่า ท่อปัสสาวะ ซึ่งเป็นความหมายที่ใกล้เคียงกัน) 狭窄 แปลว่า แคบ (ในทางการแพทย์ใช้ว่า ตีบ ซึ่งเป็นความหมายใกล้เคียงกัน)

3. หมวดกายวิภาคศาสตร์ และ สรีรวิทยาของมนุษย์

ตัวอย่างที่ 1 大唾液腺 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ต่อมน้ำลาย แทนที่จะใช้ว่า ของเหลวบริเวณต่อมน้ำลายใหญ่

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 大 แปลว่า ใหญ่ (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 垂 แปลว่า น้ำลาย (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 液 แปลว่า ของเหลว (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 腺 แปลว่า ต่อม (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 2 恒牙 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ฟันแท้ แทนที่จะใช้ว่า ฟันยืนยาว

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 恒 แปลว่า ยืนยาว (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 牙 แปลว่า ฟัน (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 3 骨内膜 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า เยื่อหุ้มภายในกระดูก แทนที่จะใช้ว่า เยื่อข้างในกระดูก

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 骨 แปลว่า กระดูก (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 内 แปลว่า ข้างใน (ในทางการแพทย์ แปลว่า ด้านใน ซึ่งเป็นความหมายเดียวกัน) 膜 แปลว่า เยื่อ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 4 女尿道 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ท่อปัสสาวะเพศหญิง แทนที่จะใช้ว่า ช่องปัสสาวะผู้หญิง

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 女 แปลว่า ผู้หญิง (ในทางการแพทย์ แปลว่า เพศหญิง ซึ่งเป็นความหมายเดียวกัน) 尿道 แปลว่า ช่องปัสสาวะ (ภาษาทางการแพทย์ใช้ ท่อปัสสาวะ ซึ่งเป็นความหมายใกล้เคียงกัน)

ตัวอย่างที่ 5 输尿管 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ท่อไต แทนที่จะใช้ว่า ท่อลำเลียงปัสสาวะ

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 输 แปลว่า ลำเลียง (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 尿 แปลว่า ปัสสาวะ (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 道 แปลว่า ท่อ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

4. หมวดยา

ตัวอย่างที่ 1 钙拮抗药 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ยาต้านแคลเซียม แทนที่จะใช้ว่า ยาต้านการขาดแคลเซียม

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 钙 แปลว่า แคลเซียม (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 拮 แปลว่า ขาด (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 抗 แปลว่า ต้านทาน (ในภาษาทางการแพทย์แปลว่า ต้าน) 药 แปลว่า ยา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 2 感冒药 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ยาแก้คัดจมูก แทนที่จะใช้ ยาไขหวัด

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 感冒 แปลว่า ไขหวัด (ในภาษาทางการแพทย์ใช้คำว่า คัดจมูก) 药 แปลว่า ยา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 3 抗过敏药 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ยาแก้แพ้ แทนที่จะใช้ ยาต้านภูมิแพ้

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 抗 แปลว่า ต้าน/ ต้านทาน (ไม่ปรากฏในภาษา

ทางการแพทย์) 过敏 แปลว่า ภูมิแพ้ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 药 แปลว่า ยา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 4 抗酸药 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ยาลดกรด แทนที่จะใช้ ยาต้านกรด

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 抗 แปลว่า ต้าน/ ต้านทาน (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 酸 แปลว่า กรด หรือ เปรี้ยว (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 药 แปลว่า ยา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

ตัวอย่างที่ 5 消炎药 ศัพท์ทางการแพทย์ไทยจะใช้ว่า ยาแก้อักเสบ แทนที่จะใช้ ยากำจัดการอักเสบ

ถ้าหากทำการแปลคำศัพท์แบบตรงตัว 消 แปลว่า กำจัด สลาย ทำลาย (ไม่ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 炎 แปลว่า อักเสบ (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์) 药 แปลว่า ยา (ปรากฏในภาษาทางการแพทย์)

สรุปและอภิปรายผล

1. ปัญหาการแปลที่พบระหว่างการปฏิบัติการแปล

จากการปฏิบัติการแปลคำศัพท์ทางการแพทย์พบว่าปัญหาในระหว่างกระบวนการแปลดังนี้

1.1 ปัญหาด้านการไม่ทราบคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการแพทย์ กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยทำการแปลในขั้นตอนแรกจะทำการแปลแบบถอดคำศัพท์ตามเครื่องมือ เอกสารต่างๆ แบบตรงตัว แต่เมื่อไปตรวจสอบการใช้ในวงการแพทย์แล้ว จะมีความแตกต่างกัน ถ้าทำการแปลแบบตรงตัวทุกคำจะทำให้เกิดการแปลผิดจากภาษาที่ใช้จริงในการการแพทย์ได้ ยกตัวอย่างเช่น

1.2 ปัญหาในการเลือกใช้คำในการแปล อันเนื่องจากปัจจัยบางประการ เช่น หน่วยคำที่ประกอบเป็นคำศัพท์หนึ่งๆ บางหน่วยคำมีความหมายที่หลากหลาย ผู้วิจัยต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการทำความเข้าใจโดยศึกษาจากบริบทแวดล้อมของหน่วยคำแล้วเลือกความหมาย เพื่อให้มีความถูกต้องแม่นยำและตรงตามการใช้จริงในทางการแพทย์ให้มากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น

2. แนวทางการแก้ปัญหา

จากประเด็นปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติการแปล ผู้วิจัยพบว่ามีความเป็นไปได้ที่จะแก้ปัญหาได้ดังนี้

2.1 ปัญหาการไม่เข้าใจคำศัพท์ที่ใช้ในทางการแพทย์ เมื่อแปลเสร็จแล้วในขั้นต้น ต้องตรวจสอบกับพจนานุกรมและเอกสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับทางการแพทย์อีกรอบ ซึ่งอาจจะต้องมีการตัดทอน เปลี่ยนหรือ เพิ่มคำบางคำลงไป เพื่อให้ถูกต้องตามที่ใช้จริงในวงการแพทย์

2.2 ปัญหาในการเลือกใช้คำในการแปล เนื่องจากมีความหมายหลากหลาย ต้องทำความเข้าใจโครงสร้างคำศัพท์เฉพาะทางภาษาจีนและทำความเข้าใจความหมายของหน่วยคำหรือคำที่ประกอบกันเป็นคำศัพท์ทางการแพทย์นั้นๆ เพื่อเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องและเหมาะสมในวงการแพทย์

ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ของบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำไปต่อยอดในการวิจัยในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้สามารถเพิ่มการวิเคราะห์คำศัพท์หรือประโยคภาษาจีนทางการแพทย์ที่อยู่ในแบบเรียน ตำรา หรือเอกสารเล่มอื่นๆ ที่เกี่ยวกับทางการแพทย์ได้ ซึ่งบทความวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเพียงระดับคำเท่านั้น แต่ยังไม่ได้ทำการศึกษาในระดับประโยค เนื่องจากการสื่อสารระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยนั้น จำเป็นต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม และคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้ป่วยและญาติด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีก 2 ประเด็น คือ

1. สามารถเพิ่มการศึกษาและวิเคราะห์การแปลศัพท์ทางการแพทย์ 3 ภาษา คือ อังกฤษ จีน ไทย เนื่องจากมีคำศัพท์ทางการแพทย์จำนวนมากที่มาจากภาษาอังกฤษ การนำศัพท์ทางการแพทย์ในภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์ด้วย จะทำให้แปลและเข้าใจศัพท์ทางการแพทย์จากจีนเป็นไทยได้ดียิ่งขึ้น

2. สามารถวิเคราะห์ปัญหาการแปลและแนวทางแก้ไขในกลวิธีการแปลวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการแปลแบบเอาความ ซึ่งอาจจะมีปัญหาและแนวทางแก้ไขที่แตกต่างกันไปตามกลวิธีได้

References

- Iamworamet, T. (2013). A new Chinese-Thai dictionary. Amon Printing.
- Krasaesin. (2004). Medical language. Faculty of Liberal Arts Thammasat University.
- Kunthamrong, R. (2009). Understanding and knowledge for translation: from theories to practice. Chulalongkorn University Printing House.
- Numthong, K. (2020). Translation skill from Chinese to Thai. Chinese. section department of Eastern Languages Faculty of Humanities Kasetsart University.

- Sukpanichnant, S. (2007). History and evolution of medical terminology. Department of Pathology Faculty of Medicine Siriraj Hospital Mahidol University.
- Suwanakitti, T. (2008). Interpretation demand in Thai health care service: A case study of three private hospitals in Bangkok. Chalermprikiat Center of Translation and Interpretation Faculty of Arts Chulalongkorn University.
- Thantham, P. (1994). Suesan duai kanplae. Mayik.
- Thiengburantham, T. (2018). Medical science dictionary. M.A.H Printing Company Limited.
- Wang Xingyue, Yi Jiang, Zhang Zhe. (2018). 《实用医学汉语》临床篇 Practical Medical Chinese. 外语教学与研究出版社.
- Zhu Dejun, Fan Guodong. (2013). 《实用医学汉语》(1) 基础篇 Practical Medical Chinese. 外语教学与研究出版社.
- Zhu Dejun, Fan Guodong. (2015). 《实用医学汉语》(2) 基础篇 Practical Medical Chinese. 外语教学与研究出版社.
- Zhu Dejun, Fan Guodong. (2017). 《实用医学汉语》(3) 基础篇 Practical Medical Chinese. 外语教学与研究出版社.
- Zhu Dejun, Fan Guodong. (2019). 《实用医学汉语》(1) 基础篇 Practical Medical Chinese. 外语教学与研究出版社.